

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA
KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Rok XVII: 2019

Nr 21 (598)

Data odczytu: 26.06.2019 r.

Data wydania: 26.06.2019 r.

=====

1145. spotkanie

Marek Morgiewicz

Udział wojsk polskich w walkach o Grudziądz w 1807 roku

W październiku 1806 roku nastąpił kolejny etap walk pomiędzy Francją a Rosją, Wielką Brytanią i Prusami. Rozpoczęła się wojna, którą nazwano wojną napoleońskiej Francji i Czwartej Koalicji. Po stronie Francuzów stanęły: Polska, Związek Reński (Bawaria, Saksonia, Badenia Witenbergia), Włochy, Królestwa Neapolu i Etrurii, Szwajcaria, Holandia oraz Hiszpania. Przeciwnikami były Zjednoczone Królestwa: Prusy, Rosja, Wielka Brytania, Saksonia, Szwecja i Królestwo Sycylii.

W pierwszych dniach wojny Koalicja poniosła klęskę pod Jeną i Auerstedt (14 X 1806). Francuzi zajęli Berlin. Niedobitki armii pruskiej wycofały się za Wisłę, a punktem zbornym był Grudziądz. Tu schronił się król Fryderyk Wilhelm III wraz z rodziną, dworem i rządem.

17 listopada, gdy pod Grudziądzem pojawiły się wojska francuskie, król wyjechał do Prus Wschodnich. Wówczas zdemontowano most pływający na Wiśle, a jego resztki spalono.

Napoleon wobec Czwartej Koalicji wiedział, że wojna nie może się zakończyć dopóki Rosja nie zostanie pokonana. Planował wskrziesić państwo polskie, bowiem silna Polska byłaby wschodnim bastionem obrony przeciw Rosji. 5 października cesarz wezwał z Włoch generała Jana Henryka Dąbrowskiego. 23 października otrzymał on rozkaz wzniesienia powstania w Wielkopolsce. Za Dąbrowskim przyjechał Józef Wybicki, który napisał odezwę do Polaków, by stanęli po stronie Napoleona.

Jan Henryk Dąbrowski

Józef Wybicki

Zgodnie z rozkazem cesarza około 20 stycznia 1807 roku rozpoczęto ofensywę w kierunku Gdańska. Dywizja dowodzona przez generała Dąbrowskiego dotarła z Bydgoszczy przez Świecie i Nowe do Gniewu, dozorując rejon Dragacza, Lubienia i Komórska. Wojska polskie znajdowały się po lewej stronie Wisły. Francuzi przeprowadzili atak na Grudziądz. Twierdza pozostała jednak w rękach pruskich. Rozpoczęło się oblężenie. Na lewym brzegu Wisły naprzeciw twierdzy służbę obserwacyjno-dozorującą pełnili Polacy. Zadaniem wojska było też kruszenie lodu, by uniemożliwić Prusakom prowadzenie wypadów. W lutym, gdy Wisła całkowicie zamarzła, obrońcy twierdzy przeprowadzili wypad i opanowali Białą Karcznię oraz część Dragacza. Wojska polskie w obawie przed atakiem na prawe skrzydło wycofało się z Gniewu do Świecia.

Po zwycięstwie wojsk napoleońskich pod Iławą (8 lutego 1807 r.) Grudziądz został zaatakowany przez Hesów, którzy przeszli po lodzie z Sartowic. 11 lutego zdobyto miasto. W walkach o Grudziądz wzięły udział dwie polskie kompanie i spieszony szwadron. Przeprawili się oni po lodzie z Lubienia podchodząc pod dzieło rogowe. Zostali jednak powstrzymani przez artlerię.

Oblężenie Grudziądza

Gen. Józef Zajączek

Aby wzmocnić siły oblegające, Napoleon skierował pod Grudziądz 7 i 8 pułki piechoty z Legii Kaliskiej, którymi dowodził generał dywizji Józef Zajączek.

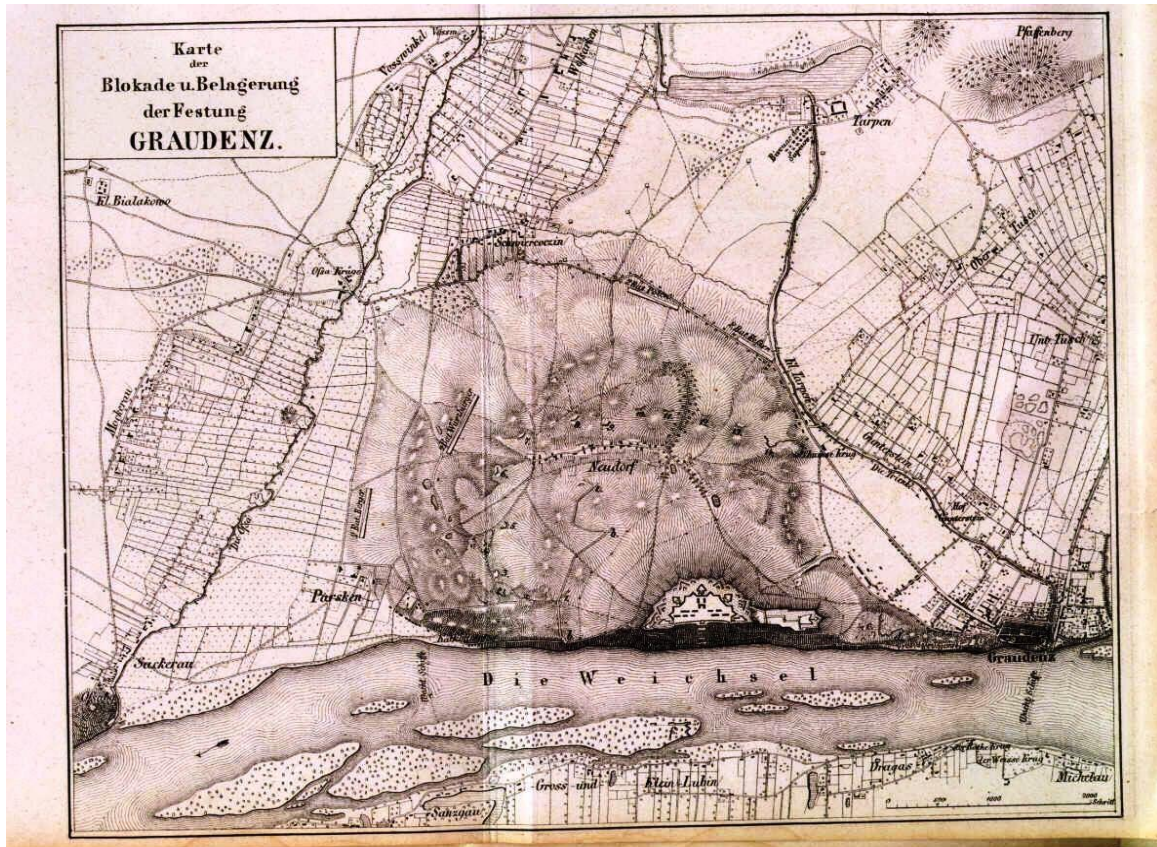
Polacy 16 lutego zastępują na stanowiskach blokady Hesów, którzy pozostali w mieście jako odwód. Pulki generała Zajączka liczyły 108 oficerów i 932 żołnierzy.

Legia Kaliska

Byli to w większości świeżo wcieleni rekruci, bez uzbrojenia, źle umundurowani. Żołnierze ci jeszcze nigdy nie walczyli. Nie posiadali też artlerii. Dopiero w Grudziądzu sformowano kompanię jazdy, która potem rozwinęła się do szwa-

dronu. Z magazynów Chelмна przysłano 1600 karabinów. Żołnierze byli przez cały czas szkoleni. Szczególnie zwracano uwagę na dyscyplinę. Żołnierzom wydano rozkaz, „by się żadnych nie dopuszczali zdrożności i nie nazbyt mieszkańców nie wymagali, a tym bardziej onym krzywdy żadnej nie czynili”. Jednak zdarzały się przypadki wymuszania żywności w Zakurzewie i Wielkim Welczu oraz pijaństwo i włóczęgostwo żołnierzy, którzy pod spichrzami czekali na załadunek żywności. Pułki Zajączka rozlokowano w okolicznych osadach: Strzemięcín, Gać, Sarniak, Tuszewo, Niemieckie i Polskie Węgrowo, Tarpno, Kłódka Szlachecka, Dąbrówka Królewska, Lisie Kąty, Mokre i Zakurzewo.

Mapa blokady i oblężenia Twierdzy Grudziądz

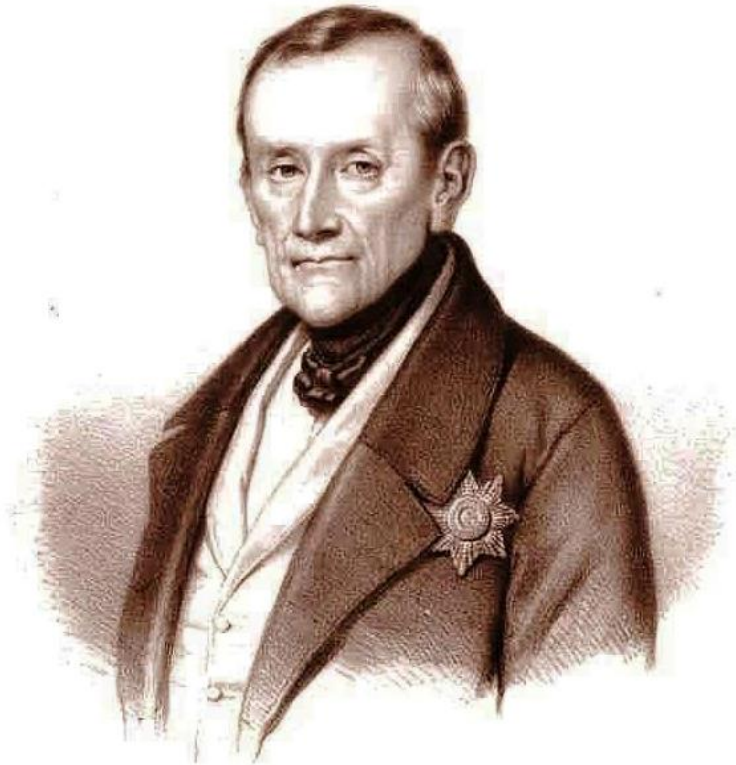
W samym Grudziądzu stacjonowało tylko 300 polskich żołnierzy. Sztab Legii i dowództwo było we dworze i zamku w Pokrzywnie. Codziennie stąd słano raporty do Napoleona.

3 marca wojska generała Zajączka zostały odwołane do Nidzicy a oblężenie kontynuowali Hesi.

Od 10 marca do końca walk w rejonie Dragacza i Lubienia stacjonowała kompania 11 pułku piechoty pod dowództwem por. Sucharzewskiego.

Od połowy kwietnia w oblężeniu twierdzy zaangażowane były 2 batalion 2 pułku piechoty (dowódca pplk Franciszek Żymirski) i 1 batalion 4 pułku piechoty

(dowódca pplk Zdzitowiecki) pod łącznym dowództwem pułkownika Feliksa Potockiego.

Feliks Potocki

Od 19 kwietnia artylerią oblegających dowodził generał brygady Józef Feliks Łazowski, który miał za zadanie rozpoznać stan twierdzy i wyszukać jej słabych miejsc.

Po kapitulacji Gdańska 24 maja 1807 roku Grudziądz był jedyną twierdzą bronioną na północy Prus. Oblegający zintensyfikowali działania wojenne. Armia liczyła 10 tysięcy żołnierzy, z czego poważny udział mieli Polacy (47 oficerów i 1561 podoficerów i szeregowców).

Po podpisaniu pokoju w Tylży 7 lipca 1807 roku korpus oblężniczy został rozformowany. Bataliony polskie udały się do Warszawy.

Za okazane osobiste męstwo podczas oblężenia Grudziądza ppłk Franciszek Żymirski, kapitan Józef Szymanowski i kapitan Leopold Ziemiecki zostali odznaczeni Krzyżem Kawalerskim Orderu Virtuti Militari.

Franciszek Żymirski

Notatki

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisch, Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz H. Rygielski.